også let formummet ud: »Det er en tråd som bagud er fastgjort i dansk folkeoplysning og i 20ernes reformpædagogiske program. Den blev stærkere ved synet af de rædsler, som autoritære statssystemer forårsagede før og under 2. verdenskrig. Den har gennemgående vundet politisk sympati og haft sammenhæng med en af-hierarkisering også på andre samfundsområder«. (s. 16). Det er da et synspunkt, som er til at tage og føle på. Men desværre bliver der ikke gjort mere ud af det her.

Bogen er bygget op som en antologi, hvor de forskellige medarbejdere ved Instituttet skriver om skoleforhold, der ligger indenfor deres eget felt. Det sker på ganske underholdende og til tider temmeligt sigende facon. Artiklerne om 'Skolens huse' og om 'Lærerliv før og nu' er vistnok fagligt mest spændende.

Til gengæld lider bogen af en trang til modernisering af historien. En metodisk fejlslutning som er mest udpræget i visse passager. Her sker der en utålelig modernisering af historien, som en gimmick der driver fortællingen frem.

Tydeligst træder problemet frem i artiklen om begivenhederne i 1814. Det problem, som her skal fange læserens opmærksomhed, er spørgsmålet om 'nyhedsdækningen' den 29. juli 1814. Hvorfor stod der i avisen: »ikke et ord om den skolelov, som den dag var trådt i kraft. Nu var nyhederne i Berlingske Tidende i 1814 ikke altid dugfriske«. (s. 35) Men der er jo faktisk ringe årsag til at undre sig over dette, når offentligheden overhovedet ikke var bekendt med et nyhedsbegreb i moderne forstand, hverken denne fredag i 1814, eller dagen før og efter for den sags skyld.

Et historisk perspektiverende svar på dette ikke-spørgsmål bliver givet til slut i artiklen, men det omhandler ikke manglen på nyhedsbegreb i samtiden. Perspektiveringen går derimod på, at der var tale om en gammel nyhed! »Skolens fornyelse ble som vist i dette kapitel ikke indledt d n 29. juli 1814. Det er måske en af fo klaringerne på, at loven ikke blev næ nt i Berlingske den dag. Fornyelsen h vde været i gang gennem mindst to årti r«. (s. 47). Det er for dårligt håndværk , både metodisk og formidlingsteknisk t springe på den galej.

Udfra intentionen o n at være populariserende i sin stil, sy ker fremstillingen igen og igen ned i hængedyndet af anakronistiske betragt inger over historiens udvikling. M ske er det udgangspunktet, der er elt galt afmarcheret. At bruge et ju bilæum som anledning til at skrive his orie, fremfor at gå ud fra en analytisk formuleret problemstilling, har tilsyn eladende virket uhyre forførende på ogle af forfatterne.

Den poppede aktua lisering fremfor en historisk analyse af et genstandsfelt så konfliktfyldt som f olkeskolens udvikling er, må nødven ligvis føre til et rodsammen af overfla iske betragtninger og indfald, hvis ma konsekvent ikke vil være problemdi kuterende i sin fremstilling. Og proble mer er naturligvis ikke noget at rive la seren i næsen på en så festlig dag, som e t 175 års jubilæum fremfor noget er. Det kunne jo gå hen og ødelægge den g de stemning. Så hellere ødelægge den g ode historie.

M chael F. Wagner

Ole Degn. *Fra den str ktækte til amtets største skole. Over nd Skole i Viborg 1740 – 30. n vember – 1990.* (Overlund Skole, 1 90). 96 s.

Der er vist ikke man ge eksisterende danske landsbyskoler, om kan vise en helt ubrudt linie tilbag 250 år i tiden. Men det kan Overlund Skole med den-

ne jubilæumsbog, som Ole Degn på vegne af skolen har skrevet. Den er skrevet til skolen. Desværre uden nogen rigtig klar adresse til læseren. Bogen har sat sig mellem mange stole og det giver den en skavank, som ofte præger bøger til den slags festlige anledninger. Nemlig, at alt og alle helst skal nævnes i forbifarten. Derfor må en væsentlig del af det mest spændende stof gå i glemmebogen i denne forbindelse. Jeg tænker på børnenes historie, og herunder deres personlige oplevelser med Overlund skole til hverdag.

Derfor er der kommet meget institutionshistorie og for lidt levet liv med i denne fremstilling. Når livet endelig bryder igennem fortællingen, virker det næsten som et stilbrud i sammenhængen. Som historien om pogelærerinden, der nok har sat sig varige spor i børnenes minde ved at være lidt anderledes: »Hun hed frk. Iversen og havde en kat og en tam ravn, der kunne være adspredelse for børnene, og hun spillede klaver til børnenes sang; men disse skulle i øvrigt også lære noget, også selv om de måske kun var fem år gamle, når de kom i skole«. (s. 42). Hvor denne beretning stammer fra, fremgår desværre ikke. Det er også en enlig svale, men forhåbentlig har det hverken været den ene eneste eller bedste beretning, der er blevet tilovers fra 250 års skoleliv i Asmild sogn.

Skolens historie dækkes både oppefra og nedefra med generelle kapitler, som behandler lovgivningen, tilsynsmyndigheden og økonomiens udvikling og indflydelse på Overlund Skole. Skoledistriktet bliver næsten behandlet for kortfattet. Af skolens huse er der nogle billeder, og ligesådan af lærerkorpset anno 1988. En enkelt fremragende personlighed, Førstelærer Niels Nielsen, som virkede ved skolen fra 1916-55 og var formand for Danmarks lærerforening fra 1944-55, bliver der ofret en bitte smule plads på. Timetallet og fagviftens sammensætning bliver gennemgået ret nøje, og skolebøgernes indretning får samtidig nogle kommentarer med på vejen. En udmærket præsentation, som får koblet nogle generelle vilkår og betingelser med de specifikke forhold på stedet.

Skolebørnene får også deres bid, men det er mest som en parade af klassebilleder fra tidens løb. Børnene ser bestemt ikke ud til at lide nogen nød på billederne, men der er altid noget underligt højstemt og samtidig åndsforladt ved den slags fotosituationer, og det kan spores på billederne. Klassebilleder kan være en god kilde til at se på påklædning, livsstil og attituder i den givne situation, men i denne sammenhæng får de vist størst relevans for de ti skoleklasser, som altså fik deres billede i bogen.

Men forfatteren har nok også haft en umulig opgave at indfri, fordi der kan rejses så mange forskelligrettede og modsatte forventninger til en sådan bog. Ole Degn må holde en masse spændende stof om skoleliv på Overlund Skole væk fra læserens øjne. Det er ihvertfald det indtryk forfatteren efterlader, når han først linder lidt på låget til sin historie, for hver gang at haste videre i det endeløse, tørre pligtstof. Men sådan var det jo også at gå i skole.

Det er rigtignok »en både spændende og ansvarsfuld tanke at forestille sig den lange række af forskellige menneskeskæbner, der i tidens løb har passeret skolen«, som det hedder i skoleinspektørens forord til bogen. Det er bare ikke blevet meget lettere med denne bog. Med mindre man selv har været engageret i skolens liv. Så får man nok en god gave med bogen.

Michael F. Wagner